

На раб на лудило

Б. А. Парис

АКО И ТИ САКАШ КНИГИ...
ИЗДАВАЧКА КУЌА САКАМ КНИГИ

www.sakamknigi.mk

На светот има толку многу книги, а толку малку време...

Строго избрани одлични наслови за сите кои сакаат книги со уникатни приказни достоини за нивното време...

Наслов на оригиналот

The breakdown

© B. A. Paris, 2017

Copyright © за македонското издание

Издавачка куќа Сакам книги, 2018

Издавач Издавачка куќа Сакам Книги

Преведувач Ивана Спасев

Лектор Марија Иванова

Главен уредник Ивана Спасев

Компјутерска обработка Деана Николовска

Дизајн на корица Диме Спасев

Печатење Печатница Графостил - Скопје, 2018

Тираж 1000 примероци

Сите права за книгата се задржани. Ниту еден дел од ова издание не смее да биде препечатуван, копиран или објавуван во која било форма или на кој било начин во електронските или печатените медиуми, без писмена согласност од издавачот.

На раб на лудило

Од авторот на **Зад затворени врати**

Б. А. Парис

АКО И ТИ САКАШ КНИГИ...

За моите родители

Петок, 17-ти јули

Грмотевиците почнуваат додека се поздравуваме, се збогуваме бидејќи нема да се видиме за претстојниот летен распуст. Пука гласна грмотевица и Кони потскокнува. Џон се смее, врелиот воздух како да се згуснува околу нас.

„Мора да побрзаш!“ вика тој.

Набрзина им мавтам и се стрчувам кон мојата кола. Кога стигнувам до неа, мојот мобилен почнува да свони; се слуша иако звуците се придушени од мојата чанта. По музиката што свири, знам дека е Метју.

„Тргнувам накај дома“, му кажувам додека ја барам вваката во темницата. „Еве сега влегувам во кола“.

„Веќе се враќаш назад?“ Неговиот глас пуцка малку на линијата. „Мислев дека после ќе одите кај Кони“.

„Планирав ама премногу ми беше искушувачка помислата дека ме чекаш дома“, го закачам. Забележувам дека некако не ми звучи како што треба. „Сè е во ред?“ прашувам.

„Да, само имам ужасна мигрена. Ме фати пред саат време и упорно се влошува. Затоа ти вртам. Нема да се лутиш ако си легнам?“

Го чувствувам воздухот некако тежок на кожата и помислувам на бурата што надоаѓа; уште не врне, но инстинктот ми вели дека многу наскоро ќе почне. „Се разбира дека не. Се напи ли нешто за мигрената?“

На раб на лудило

„Да, но ми се чини дека не попушта. Мислев да одам да легнам малку во гостинската соба; така, ако успеам да заспијам воопшто, нема да ме разбудиш кога ќе дојдеш“.

„Добра идеја“.

„Ама ич не сакам да си легнувам додека не видам дека си стигнала дома безбедно“.

Се насмевнувам на ова. „Ќе бидам добро, ми требаат неполни четириесет минути. Освен ако не решам да пресечам низ шумата, по патот Црна Вода“.

„Немој да си се осмелила!“ Речиси ја чувствувам болката што му вибрира низ главата кога нагло го повишува тонот. „Ау, тоа болеше“, вели и правам гримаса од сочувство. Го стишува тонот до подносливо ниво. „Кас, вети ми дека нема да се враќаш од таму. Како прво, не сакам да возиш низ шумата сама ноќе, и како второ, само што не почнала бура надвор“.

„Добро, нема“, велем набрзина, а потоа седнувам на возачкото седиште и ја оставам чантата на седиштето до мене.

„Ветуваш?“

„Ветувам“. Го вртам клучот во бравата и ставам во брзина со телефонот сега прикештен помеѓу рамото и увото.

„Вози внимателно“, ме предупредува.

„Ќе возам. Те сакам“.

„Јас тебе повеќе“.

Го враќам телефонот во чантата, смешкајќи се на неговото инсистирање. Кога излегувам од паркинг местото, на шофершајбната почнуваат да паѓаат големи капки дожд.

Еве го, почнува, си помислувам.

Додека да стигнам до двојниот коловоз, веќе силно врне. Заглавувам зад еден огромен камион и моите бришачи немаат шанси со млазовите што ги фрлаат неговите тркала. Кога излегувам настрана да го поминам, небото го распарува една грмотевица, па несвесно се навраќам на една детска навика и почнувам полека да си бројам во себе.

Б. А. Парис

Придружниот звук на громот одекнува кога стигнувам до четири. Можеби сепак требаше да отидам кај Кони со другите. Можев таму да ја причекам бурата да се смири додека Џон не забавува со неговите шеги и приказни.

Одеднаш ме исполнува вина кога помислувам на погледот во неговите очи кога реков дека нема да им се придружам.

Глулаво беше што го спомнав Метју. Требаше само да речам дека сум уморна, како Мери, нашата директорка.

Дождот се засилува уште повеќе и колите во брзата лента соодветно ја намалуваат брзината. Се насобираат околу мојот мал Мини Морис и ненадејниот недостаток на простор ме тера да си се повлечам во лентата за бавни возила.

Се навалувам напред на седиштето, сиркам низ шофершајбната и посакувам моите бришачи да работеа побрзо.

Еден камион брзо ме поминува, а потоа уште еден и кога отсечно навлегува во мојата лента без да даде знак, принудувајќи ме нагло да закочам, одеднаш чувствувам дека е преопасно да останам на овој пат.

Нова грмотевица го распарува небото, осветлувајќи го знакот за Нукс Корнер, малата населба каде што живеам. Црните букви на белата позадина, осветлени од фаровите во темнината, делуваат толку примамливо што, одеднаш, во најпоследен момент, речиси кога е предоцна веќе, јас отсечно вртam лево, тргнувајќи по скратениот пат од каде што Метју не сакаше да одам.

Некој луто свири зад мене и звукот како да ме брка по катран црната патека што влегува во шумата - како некој лош предзнак.

Дури и со светлата пуштени на најсилно, едвај гледам каде одам и веднаш зажалувам за fino осветлениот коловоз што го напуштив. Иако овој пат е прекрасен преку ден - поминува низ бујна, раскошна шума - скриените удолнини и свиоци го прават опасен за ваква ноќ.

На раб на лудило

Ми се создава некоја грутка во стомакот кога помислувам на патувањето што ме чека. Но куката е на само петнаесет минути одовде. Ако останам смирена и ако не направам нешто непромислено и избрзано, наскоро ќе бидам дома.

Во секој случај, додавам малку гас.

Ветрот ненадејно се засилува, шиба низ дрвјата и го занишува мојот мал автомобил, па додека се борам да ја задржам стабилноста на патот, налетувам на остра удолнина. За неколку страшни секунди, тркалата практично се одлепуваат од земја и желудникот ми се крева во грлото; ми доаѓа некое чувство како да се возам на луда железница. Кога тркалата повторно маваат во патот, вода лета од двете страни и прска на шофершајбната, заслепувајќи ме за момент.

„Не!“ извикувам кога колата одеднаш запира во барата од насобрана вода на патот.

Ме преплавува страв дека би можела да останам заглавена во шумата, па тоа ми ги исполнува вените со адреналин и ме поттикнува на акција.

Ставајќи во прва брзина, нагазувам на педалот за гас. Моторот протестира, тешко брмчи, но колата сепак тргнува напред, поминувајќи низ водата и излегувајќи на другиот крај од барата. Моето срце, што очигледно се обидува да држи чекор со манијакалното мавтање на бришачите лево-десно по шофершајбната, бие толку силно што ми требаат неколку секунди да земам здив. Но не се осмелувам да застанам затоа што се плашам дека колата нема да сака пак да запали.

Па возам, само малку повнимателно сега.

Неколку минути подоцна, ненадејно загрмува толку гласно што неконтролирано го испуштам воланот. Колата опасно забегува лево и кога ја враќам во нормална позиција, рацете толку ми се тресат, што одеднаш ме фаќа страв дека има шанси да не успеам да стигнам дома здрава и жива.

Се обидувам да се смирам, но чувствувам опасност; не само од елементите, туку и од дрвјата кои се нишаат

Б. А. Парис

како да изведуваат некој злокобен танц, подготвени да ја грабнат мојата мала кола од патот и да ја фрлат во бурата во секој момент.

Со дождот што тропа по кровот, ветрот што мава по прозорците и бришачите што чкрипат како луди, навистина ми е тешко да се концентрирам.

Гледам дека доаѓаат свиоци напред на патот, па одам малку понапред на седиштето и го стегам цврсто воланот. Патот е потполно празен и, додека се борам со еден свиок, па со следниот, се молам да видам некои фарови пред мене за да можам да ги следам додека да излеземе од шумата.

Сакам да му се јавам на Метју, само да му го чујам гласот, само да знам дека не сум единствената останата на светот затоа што баш така се чувствувам сега. Но не сакам да го разбудам, не кога има така лоша мигрена. Меѓу другото, ќе збесне ако дознае каде сум.

Баш кога си помислувам дека моето патување нема да заврши никогаш, излегувам од еден свиок и ги гледам задните светла на една кола на стотина метри пред мене. Издишувајќи од олеснување, забрзувам малку.

Решена да ја стасам колата, забрзувам толку многу што скоро сум качена врз неа кога сфаќам дека воопшто не се движи, туку е лошо паркирана покрај патот. Испаничена да не ја удрам, ја заобиколувам, избегнувајќи го десниот браник за сантиметар и кога доаѓам паралелно со неа, се вртам и луто погледнувам во возачот, подготвена да му се развикам што не пуштил четири трепкачи. Однатре ме погледнува една жена, не можам да видам која е и дали ја знам, бидејќи дождот што удира по стаклата ги заматува нејзините црти.

Помислувајќи дека ѝ се расипала колата, па застанувам малку подолу, оставајќи го моторот да работи. Многу ми е жал што ќе мора да излегува од колата во вакви ужасни услови и додека гледам на ретровизорот - перверзно задоволна што и некој друг бил доволно будалест да пресече низ шумата на овој дожд - си замислувам дека бара чадор внатре.

На раб на лудило

Поминуваат добри десет секунди додека да сфатам дека таа нема намера да излезе од нејзината кола и одеднаш ме фаќа нервоза, затоа што сигурно не очекува *јас* да трчам до кај неа на овој дожд? Освен ако нема некоја причина што не смее да ја напушти колата - но зар во тој случај не би дала некој знак, да свирне или да блендира за да ми даде до знаење дека ѝ треба помош?

Но не се случува ништо, па тргнувам да го откопчам појасот, сè уште гледајќи во ретровизорот. Иако не можам да ја видам добро, има нешто чудно во нејзиното седење таму со запалени светла и мозокот одеднаш ми се полни со приказните што ми ги раскажуваше Рејчел кога бевме помлади: за луѓе кои застануваат да помогнат на личност со расипана кола, а откриваат дека всушност имало соучесник кој чекал да им ја украде колата или возачи кои излегуваат од своите возила за да му помогнат на повреден елен на патот само за да бидат брутално нападнати и да дознаат дека целата работа всушност била местенка. Повторно го закопчувам безбедносниот појас. Додека поминував не видов никој друг во колата, но тоа не значи дека не се таму, скриени на задните седишта, подготвени да рипнат во секој момент.

Уште една силна грмотевица пука на небото и исчезнува во шумата. Ветрот беснее, па гранки гребат по мојот прозорец, како некој да се обидува да влезе внатре. Ме полазуваат морници. Се чувствувам толку ранливо што ја ослободувам рачната и малку ја придвижувам колата нанапред за да направам да изгледа како да си заминувам, надевајќи се дека тоа ќе ја испровоцира жената да преземе нешто - што било - за да ми даде до знаење дека не сака да си заминам. Но сè уште ништо. Колебливо, повторно застанувам затоа што некако не ми личи правилно да си заминам и да ја оставам овде. Но не сакам ниту да ризикувам и да се изложувам себеси на опасност. Кога подобро ќе размислам, таа не изгледаше вознемирено кога поминав покрај неа, не мавташе очајнички ниту пак ми даде каква било индикација дека ѝ треба помош, па можеби некој - нејзиниот сопруг или некој од луѓето од службите за дефекти - веќе доаѓа

Б. А. Парис

наваму. Кога јас би имала некој дефект, прво би побарала помош од Метју, а не од некој странец во автомобил.

Додека седам таму, тешко дишејќи, дождот сè повеќе се забрзува и тропа по покривот со некоја итност како да вели: *Оди, оди, оди!* Тоа одлучува наместо мене. Отпуштајќи ја кочницата, почнувам да се движам најбавно што можам, давајќи ѝ последна шанса да ме викне да се вратам. Но таа не го прави тоа.

Неколку минути подоцна, веќе сум излезна од шумата и се упатувам кон дома, кон убавата стара колиба со рози по целата должина на предната врата и бујна градина од задната страна. На телефонот ми стигнува некоја порака, известувајќи ме дека сум добила мрежа. По километар-два возење по патот, вратам на нашата патека и паркирам што е можно поблиску до куќата, задоволна што стигнав дома жива и здрава. Сè уште мислам на жената од автомобилот и се прашувам дали да се јавам во локалната полициска станица или во службата за дефекти да им кажам за неа. Присетувајќи се дека ми стигна порака додека возев накај дома, го земам телефонот од чантата и погледнувам на екранот. Пораката е од Рејчел:

Еј, се надевам дека убаво си поминала вечерва! Јас сега бегам во кревет затоа што морав да одам на работа директно од аеродром, па сега целата сум зашеметена од летот и временската разлика. Сакав само да проверам дали го купи подарокот за Сузи? Ќе ти се јавам утре сабајле хх

Кога стигнувам до крајот на пораката сфаќам дека сум намуртена - зошто Рејчел проверува дали сум купила подарок за Сузи? Не сум купила, сè уште не, затоа што со целата работа што ја имав сега на крајот од учебната година, бев ужасно зафатена. Како и да е, забавата е дури утре попладне, па планирав утре сабајле да отидам и да ѝ купам нешто. Ја читам пораката уште еднаш и, овој пат, забележувам дека напишала „подарокот“, а не „подарок“, а ова звучи како Рејчел да очекува да имам купено нешто од двете заедно.

На раб на лудило

Се прisetувам на последниот пат кога ја видов. Тоа беше пред околу две недели, денот пред таа да замине за Њујорк. Таа е консултант во англиската дивизија на голема американска консултантска фирма, Финчлејкерс, па така често оди за Америка. Тоа попладне имавме отидено заедно на кино, а отпосле седнавме на пијачка. Можеби тогаш ме замолила да земам нешто за Сузи? Се присилувам да се сетам, обидувајќи се да погодам што може да е тоа што сме одлучиле да го купиме. Може да е што било - парфем, накит, книга - но ништо не ми е познато. Сум заборавила ли? Спомени од мајка ми, непријатни спомени, ми прелетуваат низ глава, па брзо ги оттурнувам настрана. *Не е исто*, строго се убедувам себеси, *јас не сум иста. До утре, ќе ми текне.*

Го враќам телефонот во чантата. Метју е во право, ми треба одмор. Само кога би можела да се опуштам неколку недели на плажа, сигурно ќе бидам подобро. А и на Метју му треба одмор. Не отидовме на меден месец затоа што бевме зафатени со реновирање на нашата куќа, па последен солиден одмор - онаков каде цел ден не правиш ништо, освен што лежиш на плажа и впиваш сончеви зраци - беше пред да почине татко ми, пред осумнаесет години. Отпосле, не бевме баш при пари за да тераме некои посебни одмори, особено откако јас требаше да дадам отказ како учителка за да можам да се грижам за мајка ми. Токму затоа и бев уништена кога, кратко по нејзината смрт, открив дека таа не била сиромашна вдовица, туку всушност била многу богата. Не можев да разберам зошто избираше да живее така оскудно кога можеше да живее во луксуз. Бев толку шокирана што едвај слушнав што зборувааше адвокатот и додека да успеам да се свестам за колку пари стануваше збор, не бев способна за ништо друго освен да зјапам во него со неверување. Мислев дека татко ми не ни имаше оставено ништо.

Една грмотевица, сега подалечна, остро ме враќа назад во сегашноста. Сиркам низ прозорецот, прашувајќи се дали ќе успеам да излезам од колата и да стигнам до тремот без да накиснам.

Б. А. Парис

Притискајќи ја чантата за градите, ја отворам вратата и се стрчувам со клучот подготвен во рака.

Во ходникот, ги соблекувам чевлите и на прсти се качувам на горниот кат. Вратата од гостинската соба е затворена и во искушение сум да ја отворам само милиметар за да видам дали Метју спие. Но не сакам да ризикувам да го разбудам, па наместо тоа брзо се подготвувам за легнување и само што ја ставам главата на перница, веднаш заспивам.

Сабота, 18^{ти} јули

Следното утро се будам и го наоѓам Метју седнат на крајот од креветот, со чаша чај во раката.

„Колку е часот?“ мрморам, мижуркајќи во обид да се навикнам на сончевите зраци кои влегуваат низ прозорецот.

„Девет. Буден сум од седум“.

„Како е мигрената?“

„Помина“. На сончевите зраци неговата коса со боја на песок изгледа златно, па посегнувам и поминувам низ неа со прстите, уживајќи во нејзината густина.

„За мене ли е тоа?“ прашувам, надежно меркајќи ја чашата.

„Секако“.

Се исправувам во седечка позиција и ја потпирам главата на перниците. *Прекрасен ден*, една од моите омилените песни за добро расположение, свири на радиото долу, па во комбинација со шесте недели одмор кои се пред мене, животот едноставно се чини прекрасен.

„Фала“, велам, земајќи ја чашата од него. „Успеа ли да заспиеш?“

„Да, како заклан. Извини што не те дочекав. Како беше патувањето?“

„Добро. Само имаше многу молњи и грмотевици. И врнеше“.

„Па, барем сонцето се врати утрово“. Нежно ме поттурнува. „Оди малку понатаму“. Внимавајќи да не го

истурам чајот, му правам место на креветот и тој седнува до мене. Ги крева рацете и се потпирам со главата на неговото рамо. „Најдена е мртва жена не многу далеку одовде“, вели тој, толку тивко што едвај го слушам. „Пред малку слушнав на вести“.

„Тоа е ужасно“. Ја оставам чашата на масичката до креветот и се вртам да го погледнам. „Кога велиш не многу далеку одовде, на што мислиш? Во Броубри?“

Тој посегнува и со прстите нежно тргнува еден прамен коса од моето чело. „Не, поблиску, некаде на патот што се протега низ шумата, од кај нас до Кесл Велс“.

„Кој пат?“

„Знаеш, патот Црна Вода“. Се наведнува да ме бакне, но јас се тргнувам.

„Престани, Метју“. Гледам во него додека срцето ми бие зад ребрата како на птица затворена во кафез и го чекам да ми се насмее, да ми каже дека знае оти синоќа се враќав по тој пат, па само ме задева. Но тој само се намуртува.

„Знам, ужасно е, нели?“

Зјапам во него. „Сериозен ли си?“

„Да“. Тој изгледа искрено збунето. „Сигурно нема да се везам за вакви работи“.

„Но...“ Одеднаш не се чувствувам добро. „Како умрела? Кажаа ли некакви детали?“

Тој затресува со главата. „Не, само дека била во нејзината кола“.

Се вртам настрана за да не може да ми го види лицето. *Не е можно да е истата жена*, си велеам, *не е можно*.

„Морам да станам“, велеам кога неговите раце повторно ме прегрнуваат. „Морам да купам нешто“.

„Што тоа?“

„Подарок за Сузи. Уште ништо ѝ немам купено, а вечерва сме кај неа на забава“. Ги повлекувам нозете од креветот и станувам.

„Нема потреба да се брзаш, нели?“ протестира тој. Но јас сум веќе замината, земајќи го телефонот со себе.

На раб на лудило

Во бањата, ја заклучувам вратата и го пуштам тушот, посакувајќи да ги удавам гласовите во мојата глава кои ми кажуваат дека мртвата најдена жена е всушност истата онаа покрај која поминав јас вчера. Целата растресена, седнувам на работ од кадата и се најавувам на интернет во потрага по вести. На BBC е објавено како ударна вест, но нема детали. Кажува само дека е најдена мртва жена во својата кола близу Броубри во Сасекс. Најдена мртва. Дали тоа значи дека извршила самоубиство? Помислата е ужасна.

Мојот ум беснее, обидувајќи се да разбере. Ако е тоа истата жена, можеби немала никаков дефект, можеби намерно застанала покрај патот затоа што е изолиран, така што никој не би ја вознемирувал. Тоа би објаснило зошто не ми блендираше со светлата, зошто не ми побара помош - зошто, кога погледна во мене преку прозорецот, не ми даде никаков знак да запрам како што сигурно ќе направеше доколку имаше дефект.

Стомакот ми е во грч од вознемиреност. Сега додека седам вака со светлината која влегува низ прозорецот во бањата, ми изгледа неверојатно тоа што не отидов да ја проверам. Да отидев, можеби работите ќе завршеа поинаку. Можеби ќе ми речеше дека е добро, можеби ќе се преправаше дека има дефект и дека некој доаѓа да ѝ помогне. Но сепак јас ќе се понудев да почекам додека не се појават. А ако инсистираше да си заминам, ќе почнев да се сомневам, ќе ја натерав да разговараме - и можеби сè уште ќе беше жива.

И зарем не требаше да кажам некому за неа? Но пораката од Рејчел и подарокот што требаше да го имам купено за Сузи ми го одвлекоа вниманието и комплетно забораив на жената во колата.

„Уште долго ли ќе се задржиш, бејб?“

Гласот на Метју доаѓа преку вратата од бањата.

„За минута излегувам!“ извикувам преку звукот од водата која залудно тече низ одводот.

„Тогаш ќе почнам да го подготвувам појадокот“.

Ги соблекувам пижамите и влегувам под тушот.

Б. А. Парис

Водата е жешка, но не доволно жешка за да ја испере жестоката вина што ја чувствувам.

Грубо го тријам телото, обидувајќи се да не ја замислувам жената како одвртува шише со таблети и ги истура во рака, а потоа ги става во уста и ги голта со вода. Каков ли ужас мора да поднесувала за да посака да си го одземе животот? Додека умираше, имало ли момент кога можеби се покајала за она што го сторила? Згрозена од тоа во кој правец почнуваат да одат моите мисли, ја гасам водата и излегувам од тушот. Ненадејната тишина е вознемирувачка, па го лоцирам радиото на телефонот во надеж да чујам некоја песна полна со надеж и веселост - што било што ќе ме спречи да мислам на жената во колата.

„...најдена е мртва жена во својата кола на патот Црна Вода во раните утрински часови. Нејзината смрт се третира како сомнителна. Засега не се дадени дополнителни детали, но полицијата ги советува луѓето што живеат во областа да бидат внимателни“.

Шок ми го одзема здивот. „Нејзината смрт се третира како сомнителна“ - зборовите одекнуваат во бањата. Зарем полицијата не го кажува тоа кога некој е убиен? Одеднаш се чувствувам преплашено. Јас бев таму, на истото тоа место. Дали и убиецот бил таму, демнејќи од грмушките, чекајќи прилика да убие некој? Помислата дека тоа можев да бидам јас, дека јас можев да бидам онаа која сега ќе беше убиена, ме зашеметува. Се задржувам на решетката за пешкири, принудувајќи се да дишам длабоко. Мора да сум луда што тргнав по тој пат синоќа.

Во спалната соба, брзо облекувам еден црн памучен фустан, извлекувајќи го од купот со облека оставен на столот. Долу, мирисот на колбаси на скара ми го превртува стомакот уште пред да ја отворам вратата.

„Си реков да го прославиме почетокот на твојот одмор со првокласен појадок“, вели Метју. Тој изгледа толку среќно што давам сè од себе да се насмеам за да не го расипам моментот.

На раб на лудило

„Прекрасно“. Сакам да му кажам за синоќа, сакам да му кажам дека можев да бидам убиена, сакам да го сподела мојот ужас со него затоа што ми се чини претешко да го носам ова сама. Но ако му кажам дека се враќав низ шумата, особено откако тој ми потенцираше да не го правам тоа, ќе збесне. Нема да биде важно тоа што сега сум тука, во нашата кујна, неповредена. Тој ќе се чувствува како што се чувствувам јас, исплашен од она што можело да се случи, вџашен што сум се впуштила во опасност.

„Па, кое време ќе одиш по подарок?“ прашува. Носи сива маица и тенки памучни шорцеви и, во кој било друг момент, ќе си помислев колку сум среќна што тој е мој. Но сега едвај можам да погледнам во негов правец. Имам чувство како тајната да ми е жигосана на кожата.

„Веднаш штом завршам со појадокот“. Погледнувам низ прозорецот кон задната страна од дворот, обидувајќи се да се концентрирам на тоа колку прекрасно изгледа, но мојот ум продолжува да се враќа на минатата ноќ, на споменот како си заминувам од местото. Таа тогаш уште беше жива, жената во колата.

„И Рејчел ќе дојде со тебе?“ Метју ги прекинува моите мисли.

„Не“. Одеднаш, тоа ми изгледа како најдобрата идеја на светот затоа што можеби би можела да ѝ кажам нејзе за минатата ноќ, со неа да го споделам разочарувањето што го чувствувам. „Впрочем, тоа е добра идеја. Ќе ѝ се јавам да ја викнам со мене“.

„Немој да се задржуваш“, вели тој, „при крај сум овде“.

„Доаѓам за минута“.

Одам во ходникот, го земам домашниот телефон - имаме мрежа само на горниот кат од куќата - и го вртам бројот на Рејчел. Ѐ треба некое време за да крене, а кога крева, гласот ѝ е зарипнат од спиење.

„Те разбудив“, велем, чувствувајќи се лошо. Се сетив дека таа вчера се врати од патувањето во Њујорк.

„Имам чувство како да ми звониш сред ноќ“, вели таа намќоресто. „Колку е саат?“

Б. А. Парис

„Девет и пол“.

„Значи сепак е сред ноќ. Ја доби ли мојата порака?“

Прашањето ме штрека и правам пауза, чувствувајќи како почнува да ми се раѓа главоболка во пределот зад очите. „Да, но уште немам купено ништо за Сузи“.

„Ох“.

„Многу бев зафатена“, велем брзо, прisetувајќи се дека од некоја причина Рејчел мисли дека купуваме заеднички подарок. „Мислев да почекам до денес во случај да се премислиме за тоа што да ѝ земеме“, додавам, надевајќи се дека ова ќе ја поттикне да ми открие што сме одлучиле да ѝ купиме.

„Зошто да се премислиме? Сите се сложивме дека твојата идеја беше најдобра. Освен тоа, забавата е вечерва, Кас!“

Зборот „сите“ ме треска од земја. „Па добро, никогаш не се знае“, велем двосмислено. „Да не сакаш да дојдеш со мене?“

„Многу би сакала ама комплетно сум исцрпена од летот...“

„Дури ни ако те честам ручек?“

Има пауза. „Во Кастело?“

„Договорено. Ајде да се чекаме во кафулето во Фентонс во одинаесет, па ќе те честам и кафе“.

Слушам дека се просева, а потоа шушкање. „Може ли да размислам?“

„Не, не може“, одлучувам наместо неа. „Ајде, рипај. Се гледаме таму“.

Спуштам чувствувајќи се малку олеснето и го оттурнувам подарокот за Сузи од умот. Во споредба со бизарните вести од утринава, овој проблем личи на мравка.

Се враќам во кујната и седнувам на масата.

„Како ти изгледа?“ прашува Метју, ставајќи пред мене една чинија со колбаси, сланина и јајца.

Не ми се става залче во уста, но ентузијастично се насмевнувам. „Одлично! Фала“.

На раб на лудило

Тој седнува до мене и си ги зема ножот и виљушката.
„Како е Рејчел?“

„Добро. Ќе дојде со мене“. Погледнувам во чинијата, прашувајќи се како да го изведам ова без да го навредам. Земам неколку залаци, но мојот stomак се бунтува, па сосила голтам уште некој залак и се откажувам. „Многу ми е жал“, велем спуштајќи ги ножот и виљушката. „Уште сум сита од оброкот синоќа“.

Тој посегнува со виљушката и забодува еден колбас.
„Жалосно е да не се изеде ова“, вели, насмевнувајќи се од уво до уво.

„Слободно“.

Неговите сини очи ми го задржуваат погледот.
„Добро ли си? Некако си ми тивка“.

Неколкупати брзо трепнувам, испраќајќи ги назад од каде што дојдоа солзите што им се закануваат на моите очи.

„Не можам да престанам да мислам на онаа жена“, велем. Толку ми е потребно да прозборам за ова за да ми олесни барем малку што зборовите едноставно излетуваат од мојата уста. „На радио рекоа дека полицијата ја третира нејзината смрт како сомнителна“.

Тој гризнува од колбасот. „Тогаш тоа значи дека е убиена“.

„Тоа ли значи?“ прашувам иако знам дека е така.

„Обично го кажуваат тоа сè додека не завршат со сите форензички истражувања. Човече, колку ужасно. Само не ми е јасно зошто би се изложувала на толкав ризик, да вози по тој пат ноќе. Знаам дека не би можела да знае дека ќе некој ќе ја убие, но сепак...“

„Можеби имала дефект на колата“, велем, стегајќи ги рацете под масата.

„Па, мора да имала. Инаку зошто некој би застанувал покрај толку запустен пат? Сирота жена, сигурно била преплашена. Во шумата нема ни телефонска мрежа, сигурно се молела некој да дојде да ѝ помогне - и погледни што се случило кога дошле“.

Б. А. Парис

Земам воздух, тивко шокирано бревтање. Имам чувство како некој да ми истурил кофа мраз ладна вода врз глава, будејќи ме и принудувајќи ме да се соочам со монструозноста на тоа што го направив. Синоќа си велев дека таа сигурно веќе се јавила некому за помош - но знаев дека во шумата нема мрежа. Зошто го имав направено тоа? Затоа што имав заборавено? Или затоа што тоа ми дозволуваше да живеам со мирна совест? Е па, мојата совест сега не е чиста. Ја препуштив на судбината, ја оставив да ја убијат.

Го туркам столот наназад. „Подобро да одам“, му велам, кревајќи ги нашите празни чаши и молејќи се да не ме праша пак дали сум добро. „Не сакам Рејчел да ме чека“.

„Зошто, кое време се чекате?“

„Во единаесет. Но знаеш која гужва е низ град во сабота“.

„Ако слушнав убаво, ќе одите на ручек заедно, така?“

„Да“. Набрзина го бакнувам во образ, посакувајќи да ме снеса одовде. „Се гледаме подоцна“.

Си ја земам чантата и ги грабнувам клучевите од масата во ходникот. Метју ме следи до вратата со парчетост во раката.

„Ќе можеш ли да ми ја земеш јакната од хемиско? Така ќе можам да ја носам вечерва“.

„Секако, тука ти е бројчето?“

„Да, секунда“. Посегнува по паричникот и ми подава една розова белешка. „Платена е“.

Ја пуштам белешката во чантата и ја отворам влезната врата. Сончевите зраци го осветлуваат ходникот.

„Чувај се“, извикува тој додека влегувам во колата.

„Важи. Те сакам“.

„Јас те сакам повеќе“.

* * *

Патот во Броубри веќе е заглавен со возила. Нервозно тропкам по воланот. Во итањето што побрзо

На раб на лудило

да излезам од дома не ни помислив какво ќе биде чувството да сум пак во кола, седната на истото место на кое седев кога ја видов жената. Во обид да го пренасочам вниманието, се обидувам да се сетам на подарокот што сум го предложила за Сузи. Таа работи во истата фирма со Рејчел, во административниот оддел. Кога Рејчел рече дека сите со сложиле со мојот предлог, претпоставувам дека мислеше на групата пријатели од работа. Последниот пат кога се сретнавме со нив беше пред едно месец дена и се сеќавам дека Рејчел зборуваше за четириесеттиот роденден на Сузи, искористувајќи го моментот затоа што таа не беше во можност да ни се придружи таа вечер. Тогаш ли сум ја добила идејата за подарокот?

За чудо, наоѓам паркинг место на улицата не многу далеку од стоковната куќа Фентонс и се упатувам кон кафулето на петтиот кат. Има гужва, но Рејчел е веќе тука, лесно впечатлива во светло жолт летен фустан, нејзината глава со црни кадрици наведната над телефонот. Две чаши кафе стојат на масата пред неа и одеднаш чувствувам ненадеен наплив на благодарност што таа секогаш мисли на мене.

Пет години постара, таа ми е сестрата што никогаш сум ја немала. Нашите мајки беа пријателки и бидејќи нејзината мајка работеше долги часови за да може да ги издржува двете - нејзиниот сопруг ја напуштил не долго по раѓањето на Рејчел - Рејчел го поминуваше поголемиот дел од своето детство во нашата куќа до тој степен што моите родители со љубезност ѝ се обраќаа како на втора ќерка. Кога го напушти училиштето на шеснаесет години за да почне да работи за да може малку да ја одмени мајка ѝ, продолжи да доаѓа на ручек еднаш неделно. Посебно беше блиска со татко ми и кога тој почина - го удри кола пред нашата куќа - таа го оплакуваше исто колку и јас. А кога мајка ми се разболе и не можеше да се грижи сама за себе, седеше со неа еднаш неделно за да можам јас да отидам и да испазарам.

„Жедна?“ Се обидувам да се пошегувам, покажувајќи кон двете шолји кафе на масата. Но моите зборови

Б. А. Парис

звучат вештачки. Се чувствувам некако *провидно*, како сите да знаат дека минатата ноќ ја видов убиената жена и не направив ништо за да ѝ помогнам.

Таа скока и ме прегрнува. „Имаше толкава редица што одлучив да нарачам со време“, вели. „Знаев дека нема да те чекам долго“.

„Извини, сообраќајот е заглавен. Фала што дојде, многу ми значи“.

Нејзините очи блеснуваат весело. „Знаеш дека би направила сè за ручек во Кастело“.

Седнувам спроти неа и пивнувам една убава голтка кафе за добредојде.

„Си помина ли вчера лудо и незаборавно?“ прашува.

Се насмевнувам, а тоа малку го намалува притисокот што го чувствувам. „Не лудо и незаборавно, но забавно беше“.

„Беше ли таму прекрасниот Џон?“

„Многу јасно дека беше. Сите наставници беа“.

Таа се клешти. „Требаше и јас да дојдам“.

„Премногу е млад за тебе“, велеам, смеејќи се. „Како и да е, има девојка“.

„А кога само ќе ми текне дека ти можеше да го имаш“. Таа воздивнува, а јас се смеам и затресувам со главата во неверување затоа што таа никогаш не успеа да го преболи фактот дека јас го избрав Метју наместо Џон.

По смртта на мајка ми, Рејчел беше неверојатна. Решена само да ме извлечка од дома, почна да ме носи со неа секаде. Повеќето од нејзините пријатели ѝ беа колеги од работа или луѓе што ги запознала на јога, и кога се запознававме сите ме прашуваа каде работам. Тоа траеше неколку месеци додека еден ден некој не ме праша зошто не се вратам на работа сега кога повторно можам да работам. И туку-така, повеќе од сè друго сакав да го направам токму тоа. Повеќе не бев задоволна само да седам дома ден за ден и да уживам во слободата која ја немав искусено со години. Сакав живот, живот на триесет и тригодишна жена.

На раб на лудило

Имав среќа. Недостигот на наставници во нашата област значеше мене да ме пратат на подготвителен курс пред да ми понудат работа во едно училиште во Кесл Велс, да предам историја на ученици од прва година средно. Уживав што се имав вратено назад на работа и кога Џон, миленикот на сите наставници и ученици, ме покани да излеземе, тоа дефинитивно ми ласкаше. Да не ми беше колега, веројатно ќе ја прифатев неговата покана. Но јас одбив, што направи тој само уште повеќе да настојува. Беше толку упорен што ми олесни кога конечно го запознав Метју.

Пивнувам уште една голтка од кафето. „Како беше во Америка?“

„Исцрпувачки. Премногу состаноци, премногу храна“.

Таа вади едно плоснато кутиче од торбата и го турка кон мене по масата.

„Мојата кујнска крпа!“ велем, извлекувајќи ја крпата од кутичето. Овој пат, на предната страна има мапа на Њујорк. Последниот пат беше Кипот на слободата. Тоа е наша мала шега - кога Рејчел заминува некаде, на бизнис патување или на одмор, таа секогаш носи две идентични кујнски крпи, една за мене, една за неа. „Ти благодарам, и ти имаш иста, така?“

„Се разбира“. Нејзиното лице одеднаш станува сериозно. „Слушна ли за жената што ја нашле вчера мртва во нејзината кола, на оној пат што поминува низ шумата од овде до Кесл Велс?“

Брзо подголгнувам, ја диплоам кујнската крпа на пола, а потоа уште на пола и ја ставам во чантата. „Да, Метју ми кажа, па кажаа на вести“, велем со главата спуштена кон чантата.

Таа чека да се исправам, а тогаш се стресува. „Ужасна работа, нели? Полицијата мисли дека имала дефект“.

„Навистина?“

„Да“. Таа прави гримаса. „Страшно - замисли да ти се случи дефект сред бура, на тоа запуштено место. Не сакам ни да помислам“, вели, звучејќи замислено.

Б. А. Парис

Морам да дадам сè од себе за да не кажам дека и јас бев таму, дека ја видов жената во колата. Нешто ме спречува. Овде има премногу гужва, а Рејчел е веќе емотивно навлечена во приказната. Се плашам дека ќе ме осуди, дека ќе биде ужасена што не направив ништо за да ѝ помогнам на жената. „Ни јас“, велеам.

„Ти понекогаш поминуваш по тој пат, нели? Не одеше оттаму минатата ноќ, така?“

„Не, никогаш не одам по тој пат, не кога сум сама“.

Чувствувам дека ми се вцрвенува кожата и сигурна сум дека таа ќе знае дека штотуку ја излажав.

Но таа продолжува, несвесна. „Добро е. Можеше да бидеш ти на нејзино место, знаеш“.

„Само што јас немаше да имам дефект“, велеам.

Таа се насмевнува, растерувајќи ја тензијата. „Тоа не можеш да знаеш! Можеби таа немала дефект. Тоа е само претпоставка. Можеби некој ја средил, преправајќи се дека е во неволја. Секој би застанал кога би видел дека некој е во неволја, зар не?“

„Мислиш? На така запустен пат сред бура?“ Очајно посакувам одговорот да биде: „Не“.

„Па, не ако немаат совест. Никој не би ја одминал туку-така. Секој би се обидел да направи нешто“.

Нејзините зборови ме расекуваат и солзи ми навираат во очите. Вината што ја чувствувам е речиси неподнослива. Не сакам Рејчел да види какво влијание имаат нејзините зборови на мене, па ја спуштам главата и го фиксирам погледот на вазната со портокалови цвеќиња која стои на масата помеѓу нас. Но портокаловите ливчиња почнуваат да се замаглуваат пред моите очи, па брзо посегнувам надолу, браќајќи низ чантата во потрага по марамче.

„Кас, добро ли си?“

„Да, добро сум“.

„Не изгледаш така“.

Ја слушам загриженоста во нејзиниот глас и го дувам носот, давајќи си време. Потребата да кажам некому е преголема. „Не знам зошто, но јас не...“ Запирам.

На раб на лудило

„Што не?“ Рејчел изгледа збунето.

Ја отворам устата за да ѝ кажам, но тогаш сфаќам дека ако ѝ кажам, не само што ќе биде згрозена што сум ја одминала жената без да проверам дали е добро, туку ќе ме фати и во лага затоа што веќе ѝ кажав дека синоќа не си одев по тој пат.

Затресувам со главата. „Не е важно“.

„Очигледно е важно. Кажи ми, Кас“.

„Не можам“.

„Зошто не?“

Го туткам марамчето во рака. „Затоа што се срамам“.

„Се срамиш?“

„Да“.

„Од што се срамиш?“ Кога не кажувам ништо, таа луто воздивнува. „Ајде, Кас, кажи ми. Не може да е толку лошо!“ Нејзината нетрпеливост ме прави уште понервозна, па брзо размислувам што да ѝ кажам, нешто во што ќе поверува.

„Забораив за Сузи“, велеам брзо, мразејќи се што се вадам на нешто толку незначително во споредба со смртта на онаа жена. „Забораив дека јас требаше да ѝ го купам подарокот“.

Таа се мурти. „Како мислиш, заборави?“

„Не се сеќавам, тоа е сè. Не можам да се сетам што се договоривме да ѝ земеме“.

Таа зачудено ме гледа. „Но идејата беше твоја. Ти рече дека со оглед на тоа што Стефан ја носи во Венеција за нејзиниот роденден, ние би можеле да ѝ купиме сет куфери за рачен багаж. Седевме во барот до мојата канцеларија“, додава љубезно.

Правам израз на лицето како да ми олеснува иако зборовите не ми значат ништо. „Се разбира! Сега ми текна - човече, колку сум глупава! Јас пак мислев дека мора да е некој парфем или нешто слично“.

„Па не кога собравме толку многу пари. Сите дадовме по дваесет фунти, ти текнува, па сè на сè треба да имаш сто и шеесет. Ги носиш со себе?“

Б. А. Парис

Сто и шеесет фунти? Како сум можела да заборавам дека ми дале толку многу пари? Одеднаш сакам да ѝ признаам сè, но наместо тоа, продолжувам да се преправам, сега потполно несигурна во себе. „Мислев да платам со картичка“.

Таа успокојувачки ми се насмевнува. „Добро, сега откако завршивме со малата драма, ајде испиј си го кафето пред да стане мраз“.

„Веројатно веќе е - да не сакаш да земам уште по едно?“

„Јас ќе одам да земам, ти седи и релаксирај се малку“.

Ја гледам додека ѝ се приклучува на редицата на шанкот, обидувајќи се да го игнорирам тешкото чувство во мојот стомак. Иако успеав да не ѝ кажам дека ја видов жената во колата, сега посакувам и да не ѝ признаев дека имав заборавено за куферите за Сузи. Рејчел не е глупава. Таа беше сведок, со свои очи гледаше како состојбата на мајка ми се влошуваше од недела во недела и не сакам да ја загрижувам или да ја натерам да мисли дека и јас сум тргнала по тој пат. Најлошото од сè е тоа што јас воопшто не се сеќавам да сум предложила да купиме сет куфери, или каде сум ги ставила сто и шеесетте фунти, освен ако не сум ги ставила во малата фиока од моето старо биро. Не сум загрижена за парите; и да не ги најдам, не е важно. Но застрашувачка е и самата помисла дека сум заборавила сè што сме се договарале околу подарокот на Сузи.

Рејчел се враќа назад со кафињата. „Може ли да те прашам нешто?“ вели, седнувајќи.

„Повели“.

„Па, некако не ми личи на тебе толку да се вознемириш за таква банална работа, што си заборавила каков подарок требало да купиш. Да не има нешто друго што те мачи? Сè ли е во ред со Метју?“ додава малку загрижено.

По милионити пат посакувам Рејчел и Метју повеќе да се мирисаа. И двајцата се обидуваат да го скријат тоа, но секогаш има некоја притаена недоверба помеѓу

На раб на лудило

нив. Или да бидам искрена, Метју не ја сака Рејчел едноставно затоа што знае дека таа не го одобрува. Со Рејчел е покомплицирано. Таа нема причина да не го сака Метју, па едно тивко гласче во мојата глава понекогаш се прашува да не ми е љубоморна што јас сега имам некој во животот. Но потоа се укорувам за таквата помисла затоа што знам дека таа е среќна за мене.

„Да, сè е во ред“, ја уверувам, обидувајќи се да не мислам на минатата ноќ. „Навистина беше само за подарокот“. Дури и овие зборови изгледаат како предавство кон жената во колата.

„Па, малку беше цврцната таа вечер“, вели таа насмевнувајќи се на споменот. „Не мораше да се грижиш за возење затоа што Метју дојде по тебе, па си дозволи да се напиеш неколку чаши вино. Можеби затоа си заборавила“.

„Веројатно си во право“.

„Добро, испиј го кафето, па ќе одиме и ќе одбереме нешто“.

Завршуваме со кафето и се симнуваме долу на четвртиот кат. Не ни треба многу време за да одбереме пар светло сини куфери и додека излегуваме од продавницата, чувствувам дека Рејчел ме гледа.

„Сигурна ли си дека сакаш да одиме на ручек? Ако не сакаш, нема врска“.

Помислата на ручек, на напорот што ќе треба да го вложам за да зборувам за сè и сешто само за да избегнам да разговарам за жената во колата, одеднаш ми доаѓа премногу. „Всушност, имам ужасна главоболка - мислам дека е од вчера, од премногу славење. Ќе може ли да одиме на ручек следната недела? Можам да дојдам во градот било кој ден сега за време на распустот“.

„Секако. Ќе бидеш добро до вечер за да дојдеш на забавата на Сузи, така?“

„Да, да. Но ќе можеш ли ти да ги земеш куферите, за секој случај?“

„Нема проблем. Каде си паркирана?“

Б. А. Парис

„На аголот од Хај Стрит“.

Таа кима. „Јас паркирав во катната гаража, па значи овде се разделуваме“.

Покажувам кон двата куфери. „Ќе можеш?“

„Лесни се, рачен багаж, ти текнува? А ако не се снајдам, сигурна сум дека ќе можам да најдам некој фин млад дечко да ми помогне!“

Ја гушкам набрзина и се упатувам кон колата. Додека го палам моторот гледам дека е една минута по еден часот. Дел од мене - прилично голем дел - не сака да ги слушне локалните вести, но сепак го вклучувам радиото.

„Минатата ноќ беше најдено тело на жена во еден автомобил на патот Црна Вода, помеѓу Броубри и Кесл Велс. Таа била брутално убиена. Доколку сте патувале по тој пат во периодот помеѓу 23.20 часот вчера вечерта и 01.20 часот по полноќ, или познавате некој кој патувал, ве молиме да нè контактирате што е можно поскоро“.

Посегнувам и го исклучувам радиото со растреперена рака. *Брутално убиена?* Зборовите висат во воздухот и ми станува толку лошо, толку жешко што морам да го отворам прозорецот за да можам да дишам. Зошто не рекоа само „убиена“? Зарем „убиена“ не беше доволно лошо?

Една кола застанува покрај мене и возачот ми прави знак, сака да знае дали заминувам. Затресувам со главата и тој ме одминува, а потоа за некоја минута се појавува уште една кола со истото прашање, па уште една. Но јас не сакам да заминам, сакам само да останам каде што сум, сè додека не спласнат вестите за убиството, сè додека не си продолжат сите со своите животи и не забораваат на *брутално* убиената жена.

Знам дека е глупаво, но се чувствувам како да е моја вина што е мртва. Очите ми се полнат со солзи. Имам чувство дека оваа вина нема никогаш да ја снема, а помислата дека ќе треба да живеам вака до крајот на животот се чини како преголема цена за еден момент на себичност. Но вистината е дека ако само се потрудев да излезам од кола, таа можеби сè уште ќе беше жива.